

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет психології

Кафедра клінічної та реабілітаційної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ:

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти: **другий (магістрський)**

Освітня програма: **«Клінічна та реабілітаційна психологія»**

Спеціальність: **053 Психологія**

Галузь знань: **05 Соціальні та поведінкові науки**

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1

Від 01.09.2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методологія та організація наукових досліджень
Викладач (-і)	Д.ф.-м.н., проф. ГАСЮК Іван Михайлович
Контактний телефон викладача	+380967429555
Е-mail викладача	ivan.hasiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Щосереди, 15.00 – 17.00, ауд. 215 адміністративного корпусу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Наукова діяльність у закладах вищої освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності здобувача. Закон України «Про вищу освіту» визначає головні завдання наукової діяльності у ЗВО, до яких належать: органічна єдність змісту освіти й програм наукової діяльності; створення стандартів вищої освіти, підручників і навчальних посібників з урахуванням досягнень науки й техніки; упровадження результатів наукових досліджень у практику; безпосередня участь суб'єктів навчально-виховного процесу в науково-дослідних роботах, що проводяться у ЗВО; організація наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів науково-дослідних, курсових, дипломних та інших робіт учасників навчально-виховного процесу.</p> <p>Глобальні зміни в інформаційній, комунікаційній, професійній та інших сферах сучасного суспільства вимагають знання основ організації дослідницької діяльності для орієнтування в сучасному динамічно-мінливому світі. Дослідницька діяльність - діяльність, пов'язана з вирішенням вченими творчої, дослідницької задачі з задалегідь невідомим рішенням (на відміну від навчального практикуму, що служить для ілюстрації тих чи інших законів природи чи суспільства). Вона передбачає наявність основних етапів, характерних для дослідження в науковій сфері, нормовану відповідно до прийнятих у науці традицій: постановку проблеми, вивчення теорії, присвяченої даній проблематиці, вивчення методології у галузі, підбір методик дослідження та практичне оволодіння ними, збір власного матеріалу, його аналіз і узагальнення, науковий коментар, власні висновки. Будь-яке дослідження, не важливо, в якій області природничих чи гуманітарних наук воно виконується, має подібну структуру. Такий ланцюжок є невід'ємною приналежністю до наукової діяльності, нормою її проведення, тому рівень підготовки магістрів повинен бути синтезом навчально-дослідницької роботи та науково-дослідницької роботи, а також науково-організаційної роботи здобувачів, пов'язаної зі збагаченням досвіду і стимулюванням розвитку наукової діяльності. Основним принципом організації системи науково-дослідної роботи здобувачів рівня магістр у ЗВО є забезпечення її комплексності. Це передбачає послідовність, всебічність засвоєння та використання методів і техніки виконання наукових досліджень, реалізації їх результатів, спадковість науково-дослідницької роботи з тематики дисертації, логічність ускладнення методів, видів і форм наукової творчості, до участі в яких залучаються здобувачі. Науково-дослідний вид діяльності передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оволодіння методологією наукової творчості та самостійного дослідження і аналізу соціально-значущих проблем і процесів; - знання новітніх інформаційних технологій, що дозволяють розширити можливості дослідника і скоротити терміни проведення науково-дослідних робіт; - вміння чітко сформулювати план дослідження, визначити проблему, гіпотези і завдання дослідження; 	

- вміння вести бібліографічну роботу із залученням сучасних інформаційних технологій;
- вміння робити висновки з отриманих результатів і представляти підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, рефератів, статей, оформлених відповідно до загальноприйнятих вимог, залучаючи для цього сучасні засоби редагування і друку.

Роль дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» в структурі навчального плану здобувачів магістр висока, оскільки здобувач повинен бути підготовлений до ефективної професійної науково-дослідної, педагогічної та аналітичної діяльності у обраній галузі. Основними видами його діяльності є: проведення наукових та прикладних досліджень, викладання дисциплін, що відносяться до наукового напрямку, ведення аналітичної та консультативної роботи в галузі, формування та виконання наукових проєктів, управління ними.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу - сформувані у магістрантів системне уявлення про особливості організації та фінансуванні академічного, галузевого, вузівського та корпоративного секторів науки в Україні та за кордоном, дати методичні рекомендації з планування та виконання фундаментальних і прикладних досліджень, з написання і захисту кваліфікаційної наукової роботи.

Цілі дисципліни:

- освоєння понятійного апарату;
- вивчення феномена наукового потенціалу і його складових;
- вивчення фундаментальних, прикладних методів дослідження;
- вивчення системи управління науковими дослідженнями в академічному, галузевому, вузівському і корпоративному секторі науки;
- вивчення методичних основ планування, виконання та оцінки результативності наукових досліджень;
- вивчення характеристики національних і зарубіжних фондів фінансування наукових досліджень і порядок оформлення заявок на гранти;
- надбання знань щодо вимог до виконання та захисту кваліфікаційних робіт для здобуття освітнього рівня магістра та означення перспектив продовження наукової діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 2. Здатність проведення наукових досліджень на відповідному рівні.
- ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення (креативність).
- ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 11 Здатність до самоосвіти та саморозвитку.

Фахові компетентності:

- СК 1. Здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- СК 2. Самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- СК 3. Обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК 7. Приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- СК 10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.
- СК 11. Здатність створювати, організувати та реалізовувати психологічний супровід та реабілітацію людині у ситуації хвороби.

Програмні результати навчання:

- ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

<p>ПР2. Вміти організувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.</p> <p>ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.</p> <p>ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.</p> <p>ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.</p> <p>ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.</p> <p>ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.</p>			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		12	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18/0/0	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	053 Психологія	1	нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	Семінарськ і заняття
			сам. роб.
<p>Тема 1. Вступ. Наука й наукові дослідження в сучасному світі Виникнення та еволюція науки. Теоретичні та методологічні принципи науки. Види та ознаки наукового дослідження. Методологія і методи наукових досліджень. Організація наукової діяльності в Україні. Наука в епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій.</p>		2	2
<p>Тема 2. Технологія наукових досліджень. Загальна характеристика процесів наукового дослідження. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези. Визначення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Задачі, що стоять перед дослідником та послідовність їх вирішення. Ефективна програма роботи (менеджмент та «самоменеджмент» власного дослідження). Характер навчання при виконання власного наукового дослідження. Роль знання іноземної мови. Роль накопичення фактичних наукових даних.</p>		2	2
<p>Тема 3. Пошук та опрацювання наукової інформації.</p>		2	4
			12

<p>Що необхідно читати. науковцю? Як знайти потрібну статтю? Використання сучасних інформаційних баз даних. Використання електронної пошти, професійних соціальних мереж та контакти з автором. Бібліотеки наукових інституцій. Як читати наукову статтю: проблеми, що виникають перед початківцем. Типи наукових публікацій. Вибір автора. Статті колег і керівника. Технології опрацювання наукової публікації. Ефект “нерозуміння“, рекомендації з підвищення ефективності читання. Типи читання: побіжне, оглядове, глибоке. Читання «під власну проблему» – шлях до ефективного поглиблення знань. Аналіз статті. Обов’язкові помітки. Виділення важливого. Приклади технологій формування літературного огляду наукової задачі.</p>			
<p>Тема 4. Експериментальне дослідження. Класифікація, типи і задачі експерименту. Підготовка та проведення експерименту. Поняття про генеральну та вибірку сукупність. Способи формування вибірки, її репрезентативність. Характеристики типів вибірки, вимоги повноти, надійності і технологічності. Вибір засобів вимірювання та реєстрації даних в експерименті. Рівні вимірювальних величин (номінальний, порядковий, інтервальний, відношень). Статистичні методи обробки результатів експерименту. Вибір програмних середовищ для опрацювання експериментальних результатів. Графічне опрацювання та представлення результатів дослідження</p>	2	6	18
<p>Тема 5. Теоретичні дослідження. Задачі і методи теоретичних досліджень. Розділення і об’єднання елементів досліджуваної системи. Поняття про загальну теорію систем. Етапи теоретичних досліджень: аналіз реальної суті процесів і явищ, гіпотеза дослідження, розробка моделі, процес математичного обґрунтування, аналіз теоретичних розв’язків, формулювання висновків. Застосування математичних методів у дослідженнях. Математичне формулювання задачі (математична модель). Математичний апарат побудови моделей досліджуваних об’єктів. Попередній контроль вибору математичної моделі: метод аналізу розмірностей, величини порядків, контроль характеру залежностей, перевірка екстремальних ситуацій, граничні умови, математична (логічна) замкнутість, реалістичність розв’язання, стійкість моделі.</p>	2	2	8
<p>Тема 6. Організація роботи в науковому колективі. Принципи управління науковими колективами: принцип інформованості про суть проблеми, принцип превентивної оцінки роботи, принцип ініціативи знизу, принцип тотальності, принцип перманентного інформування, принцип неперервної діяльності, принцип індивідуальної компенсації, принцип врахування особливостей сприйняття інформації членами наукової групи. Робота з документами. Організація ділового спілкування і переписки. Наради і їх роль в управлінні колективами. Використання хмарних сервісів GOOGLE у науковій та науково-організаційній діяльності. Психологічні аспекти взаємодій у науковому колективі. Етика наукової роботи. Крадіжки та обман</p>	2	2	12

в науці. Плагіат та автоплагіат. Приклади етичних кодексів наукових товариств і об'єднань. Причини, що стимулюють обман у науці. Фактори, що викликають неетичну поведінку. Вчений як вчитель, консультант, керівник та громадянин. Наукова репутація та її значення.			
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Для перевірки знань, умінь і навичок здобувачів при вивченні навчальної дисципліни використовуються такі форми контролю: поточний, підсумковий. Поточний контроль передбачає оцінювання здобувачів на практичних заняттях, результати тестування, (100 балів). Підсумкова оцінка виставляється за результатами підведення підсумків поточного контролю		
Вимоги до письмових робіт	Письмова робота з будь-якого виду занять, повинна бути належним чином оформлена, повинна містити умову поставленого завдання (задачі), пояснення, рисунки, формули, графіки тощо. Письмова робота повинна бути грамотно написана і читабельна. При оцінці роботи здобувача на семінарському занятті враховується: розуміння здобувачем теоретичного матеріалу, пов'язаного з темою, яка обговорюється на занятті, вміння теоретично обґрунтувати твердження, вміння викладати свої думки письмово (у випадку письмової роботи), правильність і послідовність викладання своїх думок (розв'язку задачі), самостійно висловлювати ідеї і вміння відстоювати їх, вміння застосовувати теоретичні положення теми до розв'язку конкретних задач, застосування ілюстрацій (презентацій) впродовж доповіді на семінарі, участь (активність) студента при розв'язку задач та в дискусії при обговоренні питань на семінарі.		
Семінарські заняття	<p>Завдання №1. – Організаційне. У спільній папці предмету на GOOGLE-Disk за посиланням https://drive.google.com/drive/folders/14Run6esxErFCpqlT-OKvluWRd4OZwAY4?usp=sharing зайдіть у папку завдання і у ній – у папку своєї групи. Там створіть папку, названу своїм Прізвище_Ім'я, куди ви будете завантажувати виконані завдання. Файли із відповідями називати за форматом Завдання_№_Прізвище_Ім'я.</p> <p>Завдання №2. – Технологія наукового дослідження. Створіть файл формату Word, у якому: Вкажіть тему своєї магістерської роботи та її приблизний план. Визначте мету роботи, об'єкт та предмет дослідження. Сформулюйте основні задачі дослідження. Визначте робочу гіпотезу. Опишіть методи формування вибірки вашого дослідження Коротко опишіть експериментальні методики, якими ви будете користуватися, та методи опрацювання результатів експерименту. Підготуйте презентацію для доповіді на семінарському занятті, завантажте її у власну папку.</p> <p>Завдання №3. – Формування джерельної бази магістерського дослідження. Здійсніть джерельний пошук за тематикою магістерської роботи, сформулюйте список не менше 15- літературних джерел. Список завантажте у власну папку. Виступіть із повідомленням про адекватність та повноту літературного пошуку на семінарському занятті.</p>		

	<p>Завдання №4. – Аналіз літературних джерел. Виберіть із списку Завдання №3 одну із найбільш близьких до теми Вашого дослідження публікацію та проведіть її аналіз. Зробіть невелике (1-2 абзаци) власне резюме статті . Завантажте статтю та резюме у папку. Виступіть із повідомленням про аналіз статті на семінарському занятті.</p> <p>Завдання №5 (додаткове, за бажанням та можливостями). – Формування літературного огляду. Сформууйте літературний огляд за одним із пунктів першого розділу магістерської роботи. Підготуйте презентацію та виступіть із доповіддю на семінарському занятті.</p> <p><i>Всі завдання оцінюються у 100-бальній шкалі.</i></p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю (заліку), якщо він впродовж семестру сумарно набрав 50 і більше балів. В іншому випадку здобувачу у екзаменаційній відомості робиться запис «не зараховано».
Підсумковий контроль	форму контролю – залік, підсумкова оцінка розраховується як середнє зважене за результатами оцінювання на семінарських заняттях та оцінка самостійної роботи здобувача.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Курс передбачає роботу студентів групою (лекційні та лабораторні заняття) Робота в студентській аудиторії повинна бути дружньою, творчою, відкритою до дискусій, конструктивною. Усі завдання, передбачені програмою, повинні бути виконані студентом у встановлені терміни. Будь-які роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20%). Пропуски лабораторних занять без поважних причин виключаються. Студент повинен бути готовим до кожного із лабораторних занять. Якщо студент не готовий до якогось із лабораторних занять, то таке заняття повинно бути відпрацьоване у встановленому порядку; Лабораторні заняття, пропущені з поважних причин, повинні бути відпрацьовані у встановленому порядку. Студент повинен самостійно займатися в бібліотеці або в онлайн - режимі. Студент повинен бути толерантним і поважати думку інших. Заперечення повинні формулюватися тільки в коректній формі. Плагіат та академічна недоброчесність несумісні з принципами діяльності ВНЗ. Не допускається підказування та списування під час здачі будь-яких робіт.</p>	
8. Рекомендована література	
<p style="text-align: center;">Базова</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Project Management Institute. (2017). <i>A guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK guide)</i> (6th ed.). 2. Циппеліус Р. Юридична методологія / Переклад, адаптація, приклади з права України і список термінів Р.Корнута. – К.: Реферат, 2004. 3. Шклярський В.І. Методологічні основи наукових досліджень: конспект лекцій. Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. - 127 с. 4. Шишкіна Є.К., Носирев О.О. Методологія наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / Є.К. Шишкіна, О.О. Носирев. – Х.: Вид-во «Діса плюс», 2014. – 200 с. 5. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: «Слово», 2003. – 235 с. 6. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 6-є видання, перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2011. – 311 с. 7. Понікаров В.Д., Єрмоленко О.О., Медведєв І.А. Авторські права та інтелектуальна власність. Підручник. Х: ВД "ІНЖЕК", 2008. - 304 с.іна А.В., Нестерцова-Собакарь О.В., Тропін В.В. та ін. А 41 Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. НестерцовоїСобакарь О.В. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с. 8. Мельник О.О. Інтелектуальна власність. Конспект лекцій. / О. О. Мельник. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2020. – 215 с. 	

Додаткова

9. Закон України Про науково-технічну інформацію. Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 33, ст. 345.
 10. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність. ВВР, 1992, N 12, ст. 165.
 11. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посібник для студентів та викладачів вищ. навч. закладів. – К.: Форум, 2000. – 271 с.
 12. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/4.pdf
 13. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2011-02/dubov_infsus-31058.pdf
 14. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: Підручник для студентів економ, спец, вузів. 3-є видання, перероблене і доповнене. – К.: Вища школа, 2011. – 271 с.
 15. Клепко С.Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навчальний посібник. – Полтава: ПОІППО, 2005. – 201 с.
 16. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Слово, 2009, 239 с.
 17. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 244 с.
 18. Making Things Happen (by Scott Berkun). Released March 2008/ Publisher(s): O'Reilly Media, Inc.
 19. Сидоренко В.К., Дмитренко П.К. Основи наукових досліджень: Навч. посібник. – К., 2000. – 260 с.
 20. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень. – К.: Знання, 2005. – 309 с.
 21. Посібник для суддів з інтелектуальної власності/ Бенедисюк І.М. та ін. – Київ: К.І.С., 2018. – 424 с.
- Інформаційні ресурси <https://www.google.com.ua/>

Викладач *Іван ГАСЮК*, декан фізико-технічного факультету,
проф. каф. матеріалознавства і новітніх технологій